

ERZURUM İLİNDE GÖREV YAPMAKTA OLAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF WORK SATISFACTION LEVELS OF PHISICAL TRAINING TEACHERS EMPLOYED IN ERZURUM PROVINCE

Süleyman CAN¹Ercan KOÇAK²

ÖZET

Bu çalışma, 1999-2000 eğitim-öğretim yılında Erzurum il merkezinde görev yapmakta olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeyleri ile cinsiyet, mesleki kıdem, Erzurum ilini seçme nedenleri ve okuldaki araç-gereç değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Bu maksatla çalışmada Erzurum il merkezinde görev yapan 22'si bayan 57'si erkek olmak üzere toplam 79 Beden Eğitimi Öğretmenine, daha önce iş doyum araştırmalarında kullanılıp geçerliliği kabul edilmiş olan "Minnesota İş Doyum" ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi ise yüzde, frekans ve χ^2 testi ile yapılmıştır.

Bu bağlamda günümüzde bireyin iş yaşamında yaptığı işten doyum sağlaması bir çok değişkene bağlıdır. Dolayısıyla Beden Eğitimi Öğretmenliğinde cinsiyet, mesleki kıdem, Erzurum ilini seçme nedeni ve okuldaki araç-gereç gibi ana değişkenlerin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumlarının yükselmesinde ve düşmesinde önemli rol oynadığını söylemek mümkündür.

Sonuç olarak bu çalışmada Erzurum il merkezinde görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri ile cinsiyet, mesleki kıdem ve Erzurum ilini seçme değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak Beden Eğitimi Öğretmenlerinin okuldaki araç-gereç değişkeni ile iş doyumunu arasında ($P < 0,05$) önem düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İş Doyumunu, Beden Eğitimi, Beden Eğitimi Öğretmeni, Cinsiyet, Mesleki Kıdem

SUMMARY

This study was conducted to investigate a relationship between the satisfaction level and some variables such as gender, work experience, equipment in school, and reasons to prefer Erzurum.

Minnesota work satisfaction scale, which was used before and its validity was approved, was applied to a total of 79 physical training teachers, consisting of 22 female and 57 male, employed in Erzurum province. The data obtained was evaluated according to percentage, frequency and χ^2 tests.

The levels of work satisfaction that gained by individuals is due to several variables. Therefore, it can be suggested that the main variables such as gender, work experience, the reason to prefer Erzurum province, equipment in school play significant role on increasing or decreasing the work satisfaction levels of physical training teachers.

It can be concluded from results of this study that no meaningful relationship between work satisfaction and gender, work experience, reasons to prefer Erzurum was found, of physical training teachers. On the other hand a significant ($p < 0.05$) relationship between work satisfaction and equipment variable in school was found.

Key words: Work satisfaction, physical training, physical training teacher, gender, work experience.

GİRİŞ

Beden Eğitimi; fiziksel, ruhsal ve toplumsal davranışları oluşturma eğitimidir. Beden, bu tür eğitimde amaç değil araçtır. Büyük kas etkinlikleri yoluyla bedensel nitelikleri kazanmada doğal bir sonuçtur. Beden Eğitimi, organizmanın temel bütünlüğü bozmadan tüm kişiliğin olumlu yönde eğitimidir.

Yaşamakta olduğumuz 2000'li yıllarda tüm gelişmiş ülkelerin eğitim-öğretimi içerisinde ders olarak Beden Eğitimi dersi çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü Beden Eğitimi bireylerin fiziksel,

zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişmelerini sağlayıcı, yaratıcılık, liderlik gibi yeteneklerini geliştiren; boş zamanlarını değerlendiren; mücadeleci, azimli, uyumlu, üretken, kararlı olma gibi kişilik özelliklerini geliştiren ve bireyi sorunlarından uzaklaştırarak stres atmalarını sağlayan bir bilimdir (Simon, 1985).

Çağdaş toplumlarda gerek genel eğitim sistemi, gerekse toplum hayatının diğer kesimlerinde Beden Eğitimi ve Spor faaliyetleri, bireylerin fiziki, zihni, sosyal ve moral gelişimlerinde önemli katkılar sağlar (Yetim, 1998, s.4).

Dolayısıyla, eğitimin ayrılmaz bir parçası olan Beden Eğitimi derslerinde bireyin, toplumun ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin beklentileri doğrultusunda geliştirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Bu gerçekleştirildiği takdirde Beden Eğitimi Öğretmenlerinin verimi artmakla birlikte, iş doyumunu da yüksek olmaktadır.

Öyle ki, Beden Eğitimi programları yalnız okulda çalışmayı değil, ayrıca toplumla yaşama ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel ve duygusal ve de sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkinliklerde bulunmasını da sağlamaktır (Akgün, 1982; Nixon, 1980).

İş doyumunu, iş görenlerin önemli olarak gördükleri şeyleri ne kadar elde ettiklerine ilişkin algılarının bir sonucudur (Luthans, 1995, s.126).

İş doyumunu iş görenlerin işlerinden duydukları hoşnutsuzluk ve hoşnutsuzluktur. İş doyumunu, işin özellikleri ile iş görenlerin istedikleri birbirine uyduğu zaman gerçekleşir (Davis, 1982, s.96). İşe karşı duyulan hoşnutsuzluk iş doyumunu, işe karşı duyulan hoşnutsuzluk ise iş doyumunu gösterir.

İş doyumunun her meslekte olduğu gibi kutsal öğretmenlik mesleği içerisinde de ayrı bir yeri ve önemi vardır. Ayrıca iş doyumunu özel yetenek gerektiren Beden Eğitimi Öğretmenliği için de çok önemli olmakla birlikte iki önemli faktöre sahiptir. Bunlar;

1-İş ve işin niteliği, Yönetim ve değerlendirme, Ücret ve yan ödemeler, Yükselme ve gelişme imkanları, Çalışma şartları, Kişiler arası ilişkiler, Örgütsel ortam ve sosyal konum, Mesleğiyle ilgili kullandığı araç ve gereçler gibi İş ile ilgili etmenler,

2-Yaş, Cinsiyet, Mesleki kıdem, Eğitim düzeyi, Kişilik, Zeka gibi bireysel etkenlerdir.

Bu çalışma Erzurum ilinde görev yapmakta olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri ile cinsiyet, mesleki kıdem, Erzurum ilini seçme nedeni ve okuldaki araç-gereç değişkenleri arasındaki anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL ve METOD

Problem:

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri ile cinsiyet, mesleki kıdem, Erzurum ilini seçme nedeni ve okuldaki araç-gereç değişkenleri arasındaki anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi.

Alt problemler:

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin algılarına göre iş doyum düzeyleri;

a-Cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

b-Mesleki kıdeme göre farklılık göstermekte midir?

c-Erzurum ilini seçme nedenine göre farklılık göstermekte midir?

d-Okuldaki araç gerece göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem:

Bu çalışmada, Betimsel Araştırma Yöntemi uygulanmıştır. Dolayısıyla bu araştırma yönteminde; deneklerin var olan özelliklerine ilişkin herhangi bir değişme yapmaksızın veri toplanmış, varolan durumun ne olduğu gösterilmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini 1999-2000 öğretim yılında Erzurum ilinde görev yapmakta olan Beden Eğitimi öğretmenleri oluşturmaktadır.

Erzurum il merkezinde görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinden 79'una anket uygulanmıştır. 79 Beden Eğitimi Öğretmeninden 58'i Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, 21'i ise Atatürk Üniversitesine bağlı Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu ve Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde görev yapmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri:

Araştırmanın kuramsal çerçevesi, yerli ve yabancı literatür taramasıyla toplanan bilgilerden oluşturulmuştur.

Araştırmanın kuramsal temeli oluşturulduktan sonra, araştırma verileri anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada temel veri toplama aracı olarak; Türkiye'de ve Dünya'da en çok kullanılan "Minnesota İş Doyum Ölçeği" ile araştırmacılar tarafından oluşturulan " Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Minnesota İş Doyum Ölçeği; yirmi maddeyi, Kişisel Bilgi Formu ise; kişisel ve bazı mesleki bilgileri içermektedir.

¹Yrd Doç. Dr. Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla
²Erkek Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni, Adana

İş doyumunu ile ilgili bu araştırmada dünyada en çok kullanılmış olan Minnesota İş Doyum Ölçeğinin kısa formu kullanılmıştır.

Minnesota İş Doyum Ölçeğini İngilizce formundan Türkçe'ye Hacettepe Üniversitesinden Deniz ve Güliz GÖKÇORA çevirmiştir. Bu çeviri başka dil bilimciler tarafından da kontrol edilerek uygulaması uygun görülmüştür (Özdayı, 1990,s, 23).

İstanbul Üniversitesi'nden Nurhayat ÖZDAYI 1990' da Prof. Dr. Erol EREN' in kontrolünde Minnesota İş Doyum Ölçeğini "Resmi ve Özel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmini ve İş Streslerinin Karşılaştırmalı Analizi" konulu Doktora Tezinde kullanmıştır.

Kullandığımız bu ölçekteki maddelerin karşılığı:

HIÇ MEMNUN DEĞİL (HMD): 1 PUAN
MEMNUN DEĞİL (MD): 2 PUAN
KARARSIZ (K): 3 PUAN
MEMNUN (M): 4 PUAN
ÇOK MEMNUN (ÇM): 5 PUAN olarak değerlendirilmiştir.

Puanların yüzdelerle değerleri ise şu şekildedir; 75'in üzeri yüksek iş doyumunu, 25'in altı düşük iş doyumunu, 26 ile 74 arası ise normal iş doyumunu ifade etmektedir.

Anketlerin Erzurum ilinde görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerine uygulanması için Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğünden ve Valilik Makamından izin alınarak Beden Eğitimi Öğretmeni olan okullarda ve Atatürk Üniversitesi'ne bağlı Beden Eğitimi ve Spor bölümlerinde çalışan Beden Eğitimi Öğretmenlerine görev yaptıkları okulda birebir görüşme yöntemi ile anket uygulaması yapılmıştır. Ayrıca anket formlarını Beden Eğitimi Öğretmenleri gönüllü olarak cevaplamıştır. Bütün Beden Eğitimi Öğretmenleri bu konuda her türlü yardımı ve özveriye göstermişlerdir. Anketlerin uygulanması yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi:

Toplanan anket formları tek tek kontrol edilerek verilerin analizine geçilmiştir. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin anketlerde verdiği cevaplar incelendikten sonra, görüşlerinin dağılımları SPSS paket programında yer alan istatistiksel tekniklerden frekans, yüzde ve Ki-Kare

(χ^2) bağımsızlık testiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca değerlendirme sonuçlarından elde edilen veriler tablo haline getirilmiş ve gerekli işlemler yapılarak yorumlanmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadaki alt problemlere ilişkin bulguların istatistiksel çözümleri ile birlikte gerekli yorumları yapılmıştır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, Erzurum ilini seçme nedeni ve okuldaki araç-gereç durumlarına ilişkin anket bilgilerinin dağılımları tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8'de sırasıyla gösterilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 79 Beden Eğitimi Öğretmeninden 57'si erkek, 29'u kadındır. Yani çalışma örnekleminin %72,2' sini erkek, %27,8'inide kadın Beden Eğitimi Öğretmenlerinin meydana getirdiğini görüyoruz.

Tablo 1: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı

CİNSİYET	N	%
ERKEK	57	72,2
KADIN	22	27,8
TOPLAM	79	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki kıdem dağılımı; 1 yıl ve altı kıdeme sahip olan 16 kişi (%20,3), 2-4 yıl kıdeme sahip olan 23 kişi (%29,1), 5-7 yıl kıdeme sahip olan 18 kişi (%22,8), 8 yıl ve üzerine sahip olan 22 kişi (%27,8) olarak görülmektedir.

Tablo 2: Beden Eğitimi Öğretmenliğinin Mesleki Kıdem Durumuna Göre Dağılımı

MESLEKİ KIDEM	N	%
1 yıl ve altı	16	20,3
2-4 yıl	23	29,1
5-7 yıl	18	22,8
8 yıl ve üzeri	22	27,8
TOPLAM	79	100

Tablo 3. Beden Eğitim Öğretmenlerinin “Erzurum İlini Seçmelerindeki En Büyük Etken Nedir?” Soruna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Erzurum İlini Seçmenizdeki En Büyük Etken Nedir?	N	%
Ailevi Nedenleri	39	49,4
Bağlantılar (eş durumu, atama, vb.)	40	50,6
TOPLAM	79	100

“Erzurum ilini seçmenizdeki en büyük etken nedir?” değişkeninin seçenekleri ailevi (ailem Erzurum’da olduğu için, memleketime yakın olduğu için vb.), nedenlerle Erzurum’u seçenler ve çeşitli bağlantılar (eş durumu, atama, arkadaş grubu vb.) nedenleriyle Erzurum’u seçenler olarak iki gruba ayırarak yaptığımız değerlendirmede, Tablo 3’de görüldüğü gibi örneklerin %49,4’ünün ailevi nedenlerle, %50,6’sının da çeşitli bağlantılar nedeniyle Erzurum’u seçtikleri belirlenmiştir.

Tablo 4: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Araç-Gereç Durumlarına Göre Dağılımı

ARAÇ-GEREÇ	N	%
Yeterli	27	34,2
Az Yeterli	32	40,5
Hiç Yeterli Değil	20	25,3
TOPLAM	79	100

Tablo 4’de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin görev yaptıkları okuldaki araç-gereçlerin yeterliliği gösterilmektedir. Çalışmaya katılan 79 Beden Eğitimi Öğretmeninden 27’si (34,2) okullardaki araç-gerecin “yeterli”, 32’si (%40,5) araç-gerecin “az yeterli” olduğunu belirtirken, 20’si (%25,3) “hiç yeterli değil” diyerek okuldaki araç-gerecin yetersizliğini ifade etmiştir. Beden Eğitimi Öğretmeninin görev yaptığı okuldaki araç-gerecin yeterliliği çok önemli değildir. Çünkü yeterli araç-gerece sahip olan Beden Eğitimi Öğretmeni işini isteyerek, severek yapar. Bu da onun öğretmenlik mesleğinde çalışma performansını, verimini artırıcı bir etken olmakla birlikte, iş doyumunun da mutlaka yükseltmektedir.

Konuya bu açıdan bakıldığında Beden Eğitimi Öğretmenlerin algılarına göre iş doyum düzeyleri ;

a) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin cinsiyete göre farklılık göstermektedir? Sorusuna cevap aranmış ve sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: İş Doyum İle Cinsiyet Değişkenlerinin Karşılaştırılması

İş Doyum Düzeyleri	CİNSİYET		N %
	ERKEK	KADIN	
25 ve altı	-	-	-
Düşük iş doyum	-	-	-
26-74 arası	28	15	43 %54,4
Normal iş doyum	-	-	-
75 ve üzeri	29	7	36 %45,6
Yüksek iş doyum	-	-	-
TOPLAM	57	22	79
%	%72,2	%27,8	%100

$\chi^2 = 0,127$, $P > 0,05$ önem düzeyinde anlamlı değil.

Çalışmaya katılan 79 Beden Eğitimi Öğretmeninin İş doyum ile cinsiyet değişkeni karşılaştırdığımızda, 57 (72,2) erkek Beden Eğitimi Öğretmeninden 28’i normal iş doyum sağlarken, 7’si yüksek iş doyum sağlıyor. 22 (%27,8) kadın Beden Eğitimi Öğretmeninin ise 15’i ilin normal iş doyum, 7’inde yüksek iş doyum sağladığı görülüyor. Bunu yanında her iki cinsiyete de düşük iş doyumunun olmadığı görülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, iş doyumlarının cinsiyete bağlı olarak farklılaşma gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yapılan χ^2 testi sonucunda 0.05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bağlamda Beden Eğitimi Öğretmeninin iş doyum düzeylerinde cinsiyete bağlı olarak bir değişimin olmadığını söylemek mümkündür.

Khan (1991), “Pakistan Lise Müdürlerinin İş Doyumları” adlı araştırmasında, 174 lise yöneticisine uyguladığı bu çalışmada cinsiyet ve yöneticilik tipi değişkenlerinin, Pakistan lise yöneticilerinin iş doyumlarına etki eden anlamlı değişkenler olmadığını belirlemiştir. Bu bulgunun ise çalışmamızdaki bulgumuzu destekler nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

b) Mesleki kıdeme göre farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap aranmış ve sonuçları tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: İş Doyumunu İle Mesleki Kıdem Değişkenlerinin Karşılaştırılması

İŞ DOYUM DÜZEYİ	MESLEKİ KIDEM				N %
	1 Yıl ve altı	2-4 Yıl	5-7 Yıl	8 Yıl ve üst	
25 ve altı					
Düşük iş doyumunu	-	-	-	-	-
26-74 arası					43
Normal iş doyumunu	8	13	9	13	%54,4
75 ve üzeri					36
Yüksek iş doyumunu	8	10	9	9	%45,6
TOPLAM	16	23	18	22	79
%	%20,3	%29	%22,8	%27,8	%100

$\chi^2 = 0,198$, $P > 0,05$ önem düzeyinde anlamlı değil.

Çalışmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bakarak iş doyumlarını incelediğimizde 1 yıl ve altında kıdeme sahip olan 16 (%20,3) Beden Eğitimi Öğretmeninin 8'i normal iş doyumunu, diğer 8'i de yüksek iş doyumunu sağlıyor. 2-4 yıl kıdeme sahip olan 23 (%29,1) Beden Eğitimi Öğretmeninden 13'ünün normal iş doyumunda, 10'unun yüksek iş doyumunda bulunduğu gözleniyor. 5-7 yıl kıdeme sahip olan 18 (22,8) Beden Eğitimi Öğretmeninin yarısı normal iş doyumunu sağlarken, diğer yarısında yüksek iş doyumunu sağladığı görülüyor. 8 yıl ve üzerinde kıdeme sahip olan 22 (27,8) Beden eğitimi Öğretmeninin 13'ü normal iş doyumunu sağlarken, 9'unun da yüksek iş doyumunu sağladığı gözlenmiştir.

Bunun yanında mesleğe yeni başlayanda, meslekte ilerlemiş Beden Eğitimi Öğretmeninin hiç birisinde de düşük iş doyumunun olmadığı görülmektedir. Bu bulgu sonucunda ise tüm Beden Eğitimi Öğretmenlerinin kıdemine bakılmaksızın mesleklerini sevdiklerini, benimzediklerini ve hoşlandıklarını söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin doyum ve streslerinin incelendiği bir raporda, Kanadalı Öğretmenler Federasyonu'nun Kanada'daki 17.000 öğretmene anket ve 223 öğretmene görüşme tekniği uyguladığı belirtilmektedir. Önemli bir bulgu, çok yaygın bir şekilde öğretmenlerin işlerinden hoşlandıklarıdır. Öğretmenlerin % 90'ına yakın bir kısmı öğretmen olmaktan gurur duyduklarını belirtmiş ve öğretmenliğin çok değerli bir

uzmanlık alanı olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Öğretmenlerin %90'dan fazlası öğrencilerin kendilerine güvendiğini, saygı duyduğunu belirtirken ancak yarısı toplum tarafından kendilerine saygı gösterildiğini hissettiklerini belirtmiştir. Araştırmada; öğrenci ile olumlu ilişkilerinin, öğretmenlerin daha fazla doyumunu gösteren bir etken olduğu bulunmuştur.

Bu bağlamda çalışmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumlarının mesleki kıdemlerine göre farklılaşma gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yapılan χ^2 testi sonucunda ve 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Buradan da, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin mesleki kıdeme bağlı olarak değişmediğini söylememiz mümkündür.

c) Erzurum ilini seçme nedenlerine göre farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap aranmış ve sonuçları tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: İş Doyumunu İle Erzurum İlini Seçme Nedenleri Değişkenlerinin Karşılaştırılması

İŞ DOYUM DÜZEYLERİ	ERZURUM İLİNİ SEÇME NEDENİ		N %
	AİLEVİ NEDENLER	ÇEŞİTLİ BAĞLANTILAR	
25 ve altı			
Düşük iş doyumunu	-	-	-
26-74 arası			43
Normal iş doyumunu	18	25	%54,4
75 ve üzeri			36
Yüksek iş doyumunu	21	15	%45,6
TOPLAM	39	40	79
%	%49,4	%50,6	%100

$\chi^2 0,144$, $P > 0,05$ önem düzeyinde anlamlı değil.

Tablo 7'de görüldüğü gibi ailevi nedenlerle Erzurum'u seçen 39 (%49,4) Beden Eğitimi Öğretmeninin 18'i normal iş doyumuna, 21'i yüksek iş doyumuna sahiptir. Bağlantılar nedeniyle Erzurum'u seçen 40 (%50,6) Beden Eğitimi Öğretmeninin 25'i normal iş doyumuna, 15'inin ise yüksek iş doyumuna sahip oldukları gözlenmiştir. Bunun yanında her iki grupta düşük iş doyumunun olmadığı görülmektedir.

Ayrıca bu araştırmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmeninin Erzurum ilini seçmelerinin iş doyumlarında farklılık gösterip göstermeyeceğini test etmek amacıyla yapılan χ^2 testi

sonucunda ve 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Erzurum iline ailevi veya çeşitli bağlantılar nedeniyle gelen Beden Eğitim Öğretmenlerinin iş doyumlarında buna bağlı olarak değişme olmadığını söylememiz mümkündür.

Dolayısıyla her ne şekilde olursa olsun Beden Eğitimi Öğretmenleri için bir yerde görev yaparken iş doyum düzeylerini etkileyen değişiklik etkenlerin çok önemli olduğunu söylememiz olası değildir.

d) Okuldaki araç-gerece göre farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap aranmış ve sonuçları tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: İş Doyumu İle Okuldaki Araç-Gereç Değişkenlerinin Karşılaştırılması

İŞ DOYUM DÜZEYİ	OKULDAKİ ARAÇ-GEREÇ			N %
	YETER	AZ YETER	YETER DEĞİL	
25 ve altı				
Düşük iş doyumunu	-	-	-	-
26-74 aras				43
Normal iş doyumunu	9	22	12	%54,4
75 ve üzer				36
Yüksek iş doyumunu	18	10	8	%45,6
TOPLAM	27	32	20	79
%	%34,2	%40,5	%25,3	%100

$\chi^2 = 0,020$ $P < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı

Okullarda Beden Eğitimi derslerinin sağlıklı ve verimli bir şekilde işlenebilmesi için araç-gereçler büyük önem taşır. Ayrıca Beden Eğitimi dersinin işlenebilmesi için araç-gereçler olmazsa olmazların başında gelir. Bu nedenle Beden Eğitimi Öğretmenlerinin yaptıkları işten doyum sağlamları da buna bağlıdır.

Çalışmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin okuldaki araç-gereç yetersizliklerine göre iş doyumlarına baktığımızda; "yeterli" araç-gerece sahip 27 (%34,2) Beden Eğitimi Öğretmeninden 9'u normal iş doyumuna sahipken 18'i yüksek iş doyumuna sahiptir. Araç-gereci "az yeterli" olan 32 (%40,5) Beden Eğitimi Öğretmeninden 22'sinin normal, 10'nununda yüksek iş doyumuna sahip olduğu görülüyor. Araç-gereç için "hiç yeterli değil" cevabını veren 20 (%25,3) Beden Eğitimi Öğretmeninin 12'si normal iş doyumunu sağlarken, 8'inde de yüksek iş doyumunun sağlandığını görüyoruz. Ayrıca çalışmaya

katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinden normal ve yüksek iş doyumunu görülmekle birlikte, hiç birinde düşük iş doyumunu görülmemektedir.

Bu bağlamda bu çalışmaya katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumlarına okuldaki araç-gerecin durumuna göre farklılaşma gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yapılan χ^2 testi sonucunda ve 0,05 önem düzeyindeki anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buradan da anlaşılacağı üzere Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin görev yaptıkları okuldaki araç-gereç yeterliliğine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Yani yeterli araç-gerece sahip olan okulda görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenleri ile araç-gereç bakımından yetersiz olan bir okulda görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumları arasında mutlaka gözle görülür bir fark olacaktır. Bu fark ise çalışma farklarından doğan bir farktır. Beden Eğitimi Öğretmenleri için en önemli şart da araç-gereçtir. Yeterli araç-gerece sahip olanların memnun, olmayanların ise memnun olmadıklarını söylemekle birlikte iş doyum düzeyleri ile araç-gereç ilişkisini de ortaya koyabiliriz. Ayrıca Mirzeoğlu ve arkadaşlarının (1996), "Ankara İli Çankaya İlçesindeki Özel ve Devlet Okullarında Çalışan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması" adlı araştırmalarının sonucunda; Devlet okullarındaki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin görevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli araç-gereç ve çalışma olanaklarına özel okullardaki kadar sahip olmadıklarını saptamıştır. Bu durumdan dolayı da onların iş doyum düzeylerinde değişiklik olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bu bulgu ile çalışma bulgusu benzerlik göstermektedir.

Sonuç olarak Beden Eğitim Öğretmenlerinin algılarına göre iş doyum düzeylerini değerlendirdiğimizde;

Cinsiyete göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çünkü Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri cinsiyete göre değişmemektedir. Cinsiyet etkili bir değişken değildir. Erkek yada kadın Beden Eğitim Öğretmeni için gerekli olan çalışma ortamıdır. Önemli olan uygun araç-gerecin sağlanması ve dersin en iyi, en sağlıklı şekilde işlenebilmesidir. Yani asıl önemli olan istenen

hedefe ulaşabilmek ve öğrenci-öğretmen açısından dersten yüksek verim elde edebilmektir.

İncir, Kamu İktisat Tebessümlerinin merkez örgütlerinde çalışan iş görenler arasında rastlantısal olarak seçilen 285 iş gören üzerinde yaptığı çalışmada cinsiyete göre iş doyumlarında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmamıştır. Yani Kamu İktisadi Tebessümlerin çalışmalarında iş doyum düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. (İncir, 1990, s.52)

Karadal (1994), "Organizasyonlarda İş Doyumu: Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunda Bir Araştırma" konulu yüksek lisans tezinde iş doyumunu ile cinsiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yaptığımız çalışmanın cinsiyet ile ilgili sonuçlarını bu iki çalışmanın sonuçları desteklemektedir.

Mesleki kıdeme göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin mesleki kıdeme göre değişmediği anlaşılmaktadır.

Erzurum ili ile sınırlı bu çalışmada Beden Eğitimi Öğretmenlerinin çoğu mesleklerinde yeni olduğundan iş doyumunu ile mesleki kıdem arasında anlamlı bir ilişki bulunamamasının doğal olduğunu söyleyebiliriz.

Diğer bir değişken olan ailevi nedenlerle ve çeşitli bağlantılar da ise; yani eş durumu, atama ve arkadaş grubu gibi nedenlerle Erzurum'a gelenler arasında anlamlı ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Erzurum ilini seçme nedenine göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Ayrıca yeterli araç-gerecin olmaması Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerini direkt olarak etkilemektedir. Çünkü Beden

Eğitimi Öğretmenlerinin yetersiz araç-gereç ile dersini tam, düzenli ve sağlıklı bir şekilde işleyememekte, takım çalışmalarını gerçekleştirememektedir. Yani görev yaptığı yerde ve okulunda yetersiz araç-gereç olduğu için varılmak istenilen hedeflere ulaşamamaktadır. Bu nedenle de Beden Eğitimi Öğretmenleri de yaptığı işten fazla doyum sağlayamamaktadır.

Çalışmada araç-gereç değişkeni ile Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bağlamda Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyumları görev yaptıkları okuldaki araç-gerecin yeterli ve yetersizliğine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Araç-gereç bakımından yeterli olan okulda çalışan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin yüksek, araç-gereç bakımından yetersiz olan okulda çalışan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin ise düşük olduğunu söylemek mümkündür.

ÖNERİLER :

1. Yöneticiler Beden Eğitimi Öğretmenliğinin yetenek, sevgi, fedakarlık ve özgüven gerektiren bir branş olduğunu göz önünde bulundurmalıdır.

2. Okullarda Beden Eğitim derslerinin tam ve sağlıklı işlenebilmesi için ders ortamları iyileştirilmeli ve çağın şartlarına göre uygun hale getirilmelidir.

3. Beden Eğitimi Öğretmenlerine ve diğer öğretmenlere mesleklerinde cinsiyetlerine göre davranış gösterilmemelidir.

4. Beden Eğitimi Öğretmenleri için son derece önemli olan okulun spor ile ilgili fiziksel şartlarının ve araç-gerecin yeterli seviyeye getirilmesi sağlanmalıdır.

5. Okul yöneticileri sporu ve sporcuları sevip, desteklemelidir.

KAYNAKLAR:

1. AKGÜN, Necati. Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayınları, No:1, İzmir, 1982.
2. BAŞARAN, İ. Ethem. Örgütsel Davranış, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yayın No:10, 1982.
3. DAVIS. Keith. İşletmelerde İnsan Davranışı (Çev. Erdoğan Energin), İstanbul, 1982.

4. DOĞAN, H. Zafer. "Rol Çatışması ve İş Gören Sorunları", Yönetim Psikolojisi, II.(TODAİE): 482,1981.
5. GÜNBAĞI, İlhan. Örgütlerde İş Doyumu ve Güdüleme, Özen Yayıncılık, Ankara, 2000.
6. İNCİR, Gülten. Çalışanların İş Doyumu Üzerine Bir İnceleme, Milli Prodüktivite Yayınları: 401, Ankara. 1990.

7. LUTHANS, Fred. *Organizational Behavior*. 7th. Ed. Literatür Yayıncılık, İstanbul, 1995.
8. NIXON, J. Ant Jewe, H.A. *An Introduction To Physical Education*, Alyn And Bacon, Boston, 1980.
9. ÖZDAYI, Nurhayat. "Resmi ve Özel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmini ve İş Streslerinin Karşılaştırılmalı Analizi" Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1990.
10. SERGIOVANNI, T.J. and F.D. Carver. *The New School. Executive: A Theory of Administration* New York: Dodd, Mad. Co. 1973.
11. SIMON, R. L. *Sports and Social Valve*, Englewood Clifts, New Jersey: Prentice. Holl. Inc, 1985.
12. TAHTA, Fatma. "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi," Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1995.
13. YETİM, Azmi. "Öğretmenlik Mesleği ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyal Görevleri", Atatürk Üniversitesi, I. Spor Kongresi Bildirileri, Erzurum, 1998.